

Лугова Г.В.
студентка 3 курсу
Херсонський державний університет
Наук. кер.: Бондаренко Л. Г., к. пед. н., доцентка

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «РОМАШКА БЛУМА» ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТВОРУ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА «ФЕДЬКО-ХАЛАМИДНИК»

Стрімкі зміни, що відбуваються в освітній сфері, призводять до виникнення нових форм навчання, методів та прийомів. Нова українська школа ставить зовсім інші вимоги до випускника закладу загальної середньої освіти. Вона зосереджена на розв'язанні проблем шкільництва, тобто вчителі мають переорієнтувати процес навчання на розвиток всебічно розвиненої особистості учня, який зможе використовувати знання в майбутньому і матиме свій власний погляд на життя. «Учителям потрібно враховувати особливості цього покоління; шукати оптимальні шляхи подання інформації; опанувати нові методи, прийоми, технології навчання» [1, с. 77]. Одним з головних завдань Нової української школи є розвиток критичного мислення школярів.

Мета статті: подати варіант використання прийому розвитку критичного мислення «Ромашка Блума» під час вивчення твору «Федько-халамидник» Володимира Винниченка.

Сучасний світ потребує людей творчих, з якісними знаннями. Школа повинна формувати компетентну особистість, яка здатна вирішувати поставлені перед нею завдання, мати свій погляд на різні обставини, відстоювати свою думку, творчо підходити до праці, саморозвиватися та самореалізовуватися. Все це залежить від запровадження нових технологій, бо саме вони спрямовані на розвиток критичного мислення учнів.

Сьогодні існує багато визначень терміна «критичне мислення». На думку С. О. Терно, «критичне мислення – це здатність використовувати певні прийоми обробки інформації, що дозволяють отримувати бажаний результат. До основних рис критичного мислення слід віднести такі уміння: робити логічні умовиводи; приймати обґрунтовані рішення; давати оцінку позитивних та негативних рис як отриманої інформації, так і самого розумового процесу; спрямувати зусилля на результат» [4, с. 5].

А. О. Федчиняк так визначає педагогічне завдання для опанування критичним мисленням: «Навчити мислити критично – означає правильно поставити запитання, спрямувати увагу в правильному напрямку, навчити самостійно робити висновки та знаходити альтернативне рішення» [5, с. 32].

Розвитку критичного мислення сприяє досить цікавий прийом «Ромашка Блума». Він є одним із найефективніших на уроках читання літературних творів саме зараз, коли «спостерігається зниження авторитету друкованого слова, витіснення книги на периферію суспільної свідомості, що призводить до руйнування ментальності читаючої нації» [2, с. 18]. Систему запитань створив відомий американський психолог і педагог Бенджамін Блум за рівнями

пізнавальної діяльності (знання, розуміння, аналіз, синтез, застосування, оцінювання). Ромашка складається з шести пелюсток- питань (рис.1.):

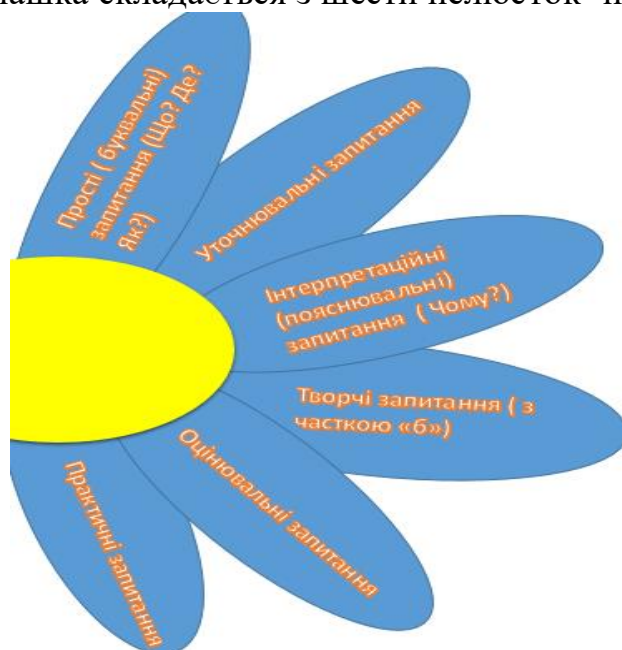

Рис.1. «Ромашка Блума»

- 1) прості (буквальні) запитання – запитання, відповідаючи на які, потрібно назвати деякі факти, згадати і видати інформацію;
- 2) уточнювальні запитання. Часто починаються зі слів: «Отже, ти говориш, що..?», «Якщо я правильно зрозумів, то..?», «Я можу помилитися, але, здається...»;
- 3) інтерпретаційні (пояснювальні) запитання. Вони часто починається зі слова «Чому?»;
- 4) творчі запитання. Якщо в запитанні є частка «б», елемент умовності, прогнозу, то ми називаємо його творчим;
- 5) оцінювальні запитання. Запитання на оцінку вимагають від учня вироблення суджень на зразок: добре чи погано, правильно чи неправильно, згідно з визначеними учнями стандартами;
- 6) практичні запитання. Якщо запитання спрямоване на встановлення взаємозв'язку між теорією і практикою, воно є практичним [3].

Цей прийом використовують при вивченні нового матеріалу на початку та в основній частині уроку. «Ромашка Блума» навчає дітей формулювати питання різних типів. Ми застосували її під час розгляду твору В. Винниченка «Федько-халамидник». У навчальній програмі з української літератури для 6 класу на опрацювання цієї теми виділяється 4 години. За цей час учні знайомляться з біографією письменника та самим твором. Розробили за темою власні запитання.

Прості: В яку пору року відбуваються події? Як називали Федька? Ким був батько головного героя? Як поводить себе Федько, коли батько його б'є? Що батько давав хлопцю за правду?

Ці питання дозволять учителю перевірити знання тексту учнями.

Уточнювальні: Чому Ви вирішили, що події відбуваються в цю пору року? Що означає слово «халамидник»? Чому мати називала Федька «сибірякою»?

Ці питання дозволять вчителю перевірити інформацію, що прямо не була вказана у творі, і сприйняття тексту учнями.

Інтерпретаційні: Чому батьки Федька боялися батьків Толі? Чому Федькові не дозволяли спілкуватися з ним? Чому і дорослі, і малі зібралися на березі річки? Чому Толя пішов на кригу? Чому Федько взяв всю вину на себе?

Такі питання дозволяють встановити причинно-наслідкові зв'язки, тобто зв'язки між фактами твору.

Оцінювальні: Чи хотіли б ви мати такого друга як Федько? Як ви ставитеся до вчинку головного героя? Як ви ставитеся до друзів Федька? Якими рисами характеру Федько відрізняється від Толі? Як ви думаєте, чи правильно батьки виховували Федька?

Ці питання допомагають учням висловити власні думки, оцінити ті чи інші обставини, персонажів твору.

Практичні: Як би ви вчинили на місці Толі? Як ви думаєте, чи можна було уникнути ситуації на льодоході? Щоб ви зробили на місці Федька?

Творчі: Що б змінилося, якби Федько відмовив Толю йти на кригу? Як би розвивалися стосунки Федька і Толі, коли б головний герой видужав? Що б змінилося, якби Толя був совісною дитиною, і сказав правду? Яку кінцівку твору ви запропонували б?

Отже, прийом «Ромашка Блума» не тільки залучає учнів до активної роботи на уроці, але й навчає формулювати запитання, розвиваючи таким чином критичне мислення.

Література

1. Бондаренко Л. Г. Підготовка студентів-філологів до використання інфографіки на уроках української літератури. Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту ім. Олександра Довженка. Педагогічні науки : зб. наук. праць. Глухів : Глухівський нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка, 2018. Вип. 2, ч. 2. С. 76-82.
2. Бондаренко Л. Г. Професор Ніла Волошина про форми співробітництва учителів літератури та бібліотекарів. *Укр. літ. в загальноосвіт. шк.* 2013. № 5. С. 18-21.
3. Методи розвитку та формування критичного мислення. URL: <https://sites.google.com/site/portfoliofedovic/metodicna-skarbnica/kriticne-mislenna> (дата звернення 18.02.2021).
4. Терно С.О. Критичне мислення – сучасний вимір літературознавчої освіти. Запоріжжя: Просвіта, 2009. 268 с.
5. Федчиняк А.О. Розвиток критичного мислення учнів на уроках вивчення історії повсякденності в 8-9 класах. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. №4. Бердянськ: БДПУ, 2008. 304 с.

Лугова Г. Використання технології «Ромашка Блума» під час вивчення твору В.Винниченка «Федько-халамидник». Українська література в просторі культури і цивілізації: збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. С.91-94.